

Al



55102 B.

T H A L I A.

ÍRTA

VIRÁG BENEDEK,

NÉHAI KIRÁLYI PROFESZSZOR.

Élni siess!

Pesten,

TRATTNER BETŰIVEL. 1813.

HORATIUS LEVELE

PÍZÓKHOZ.

Ha valamelly Képiró emberi főhöz akarna
Lónyakat adni, 's különb színű tollakkal az öszve-
Hordott 's tett tagokat megrákná, hogy mi felőlről
Szép aszszony, rútúl feketült hal légyen alólról:
~~Ezt névtes nélkül tudnátok-e nézni barátim?~~

Hidgyétek, Pízók! e' képnek mása valóban
Olyan könyv, mellyben, mint a' beteg álmai, fordúlt
'S zagyvált gondolatok háborgnak elannyira, hogy sem
Fő, sem láb bizonyos formára nem illhetik öszve.
Képiró, 's Költő tehetett mindenkor akármit.
Tudgyuk, 's erre szabadságot kérünk is, adunk is.
Még se szabad vadon állatot öszve igázni szelíddel,
Sem juhval tigrist, kígyót kapcsolni madárral.

Néha sokat 's nagyot ígérő kezdethez adatnak
 Bársony foltocskák ragyogó szépségnek okáért:
 Berke Diánának 's oltára leíratik, a' szép
 Kegyelet, a' szaladó Rhénus zöld réten. Ezeknek
 Nem vala most helyek itt. Tudnál rajzolni talámtán
 Cziprust is: minek ez, ha hajótörtének utána
 Megmenik a' vésznek közepette reménytelen ember,
 A' ki magát teveled pénzéért festeti? Korsó
 Kezdett lenni, 's korong forgására bögre megyen ki?
 Légyen, akármi az, egy 's egyféle csak, a' mibe kezdesz.

Mi Költők csak nem mind, oh atya 's tí jeles ifjak!
 Megcsalatunk a' jó képétől. Ennekem írni
 Van kedvem röviden, de homályossá leszek. Egy más
 Csínosan írni akar, de erő nincs benne 's hatáság.
 Némelly fellengős hanghoz kezd, 's feldagad. A' föld
 Színén mász, ki nagyon vígyáz, 's fél mélyre hajózni.
 Ez, ki csudálatosan kívánta lefesteni tárgyát,
 Delfint erdőnek, vad kant tengernek eresztett.
 Egy hiba másra vezet tudomány 's ész gyámola nélkül.

Emilius mellett egy Míves rézre kimetszi
 A' vékony hajszált és a' természeti körmöt;
 Abba szerentsétlen, hogy egészt készíteni nem tud.
 Én ehhez, magamat valamelly munkára ha szánni

Merném, szintén úgy nem akarnék lenni hasapló,
Mint nincsen kedvem rút orral járni alá 's fel,
Bár fekete szememet 's hajamat mindenki dicsérje.

Író! olly tárgyat válaszs, a' millyen erődhöz
Illik, 's lásd, mit bir, mit nem bir vállad el; a' ki,
Mit tehet, úgy választ; szépen kifejezheti tárgyát,
Egyszer'smind a' rend jó lesz benne 's világos.
Jó és kellemetes lesz a' rend, vélem, imígyen:
Hogy most, a' mit csak most szükség mondani, mondgya,
A' többit pedig elhallgatván hagygya ki mostan.

A' szókat szemesen válaszsza ki: ebbe szeressen,
Aztat vesse meg, a' ki poémát szerzeni készült.
Nem szólsz köz népként, ha okos kapocs által az ismert
Szó újjá tetetik; ha talám úgy hozza magával
A' szükség, hogy az új dolgoknak kell nevet adnod,
Új szót, a' mellyet nem hallott régi Cetégus,
Költs, de szemérmetesen végy erre hatalmat. Az új és
Mostani szók meg fognak tetszeni, hogyha görögből
Kis hajlítással származnak. Hát, mire just vett
Caecilius 's Plautus Rómától, nem vehet arra
Virgilius 's Varius? mit irigykedel ellenem egy két
Szóért? tudva vagy, hogy tellyesb számra vihetnék
A' neveket, Kátó és Ennius újakat adtak

A' nyelvünkbe: Szabad volt, és mindenha szabad lesz
Új szót, mint új pénzt felhozni, de mostani jeggyel.

Mint erdön levelek változnak mindenik őszkor,
Múlnak régik aláhullván: úgy vesznek az ó szók
'S kedvesek, ifjakként, a' most születettek előttünk.
Mindnyájan múlunk, múlik munkánk is; Amaz rév,
Melly most északnak vészét eltiltya hajóktól,
Felséges, nagy munka! Amaz, csak hasztalan álló,
És ezelőtt evezőkre való tó, melly az ekének
Terhét érezi, 's táplálgat több népet; Amaz víz,
Melly eddig kárral folyt szántó földre, vetésre,
Most jobb útra tanúlt, 's egyebek mind, mind oda lesznek
Nem hogy az Ígének böcse 's méltósága lehetne
Állandó. Sok már elavúlt szó újra feléled;
És sokat, ámbátor jó most, ha akarja kiveszthet
A' nyelvbéli szokás, mellynek fő jussa 's hatalma
Van más 's más regulát és törvényt szabni beszédre.

Millyen verssel kell bús harczokat írni, 's Királyok
'S Hősök tetteiket, régen kimutatta Homérus.
Két nem egyenlő vers egymáshoz kötve először
Jajt zengett, azután kezdett vígságot is írni.
Még is ezen gyengéd Alagyát ki találta fel, arról
Pörl a' grammatikus sereg, és régolta, hiába.

Arkilokusnak adott, mint fegyvert, ön dühe jámbust.
 E' lábat felvette papucs, felvette szekernye;
 Rajta beszélgetvén a' Játszó hallatik a' nép
 Nagy zaja közt; a' tárgyra tehát alkalmas e' vers.
 Músa parancsából lantos vers hangzati zengnek
 Isteneket, fő embereket, 's nagy Olimpia síkján
 Nyertes bajnokot és paripát; a' nyugtalan ifjak,
 A' szabadon 's bátran borozók is lanton enyélnek.

Én, ki ezen Nemeit 's sokféle tulajdonit a' vers-
 Szerzésnek nem iparkodtam kitanúlni, mi okból
 Óhajtok költői nevet? mi bolond vagyok, a' ki
 Csak buta szégyenből kívánok lenni tudatlan?

Nagy fennyen hangzó versekre Komédia nem tör;
 Úgy alacsony 's csak nem köz nép szájába valókat
 Nem szenved vacsorája fölött a' durva Thieszes.
 Mindenek ön helyeken legyenek, mint illik. Azonban,
 Néha nagyobb hangon kezd szólni Komédia; lárínáz
 A' pörölő Krémes felpuffadt szája haragból;

A' Trágyédia is csendes sokszorta: szegénnyé,
 'S számkivetetté lett Pelens, vagy Telephus, önként
 Megvet felduzmadt nagyságú czifra beszédet.
 Hogy panaszát vele szánakodó nézője sirassa.

Nem csak szép's csinos legyen hanem édes is a' vers ;
 A' szívet tetszése szerént úgy fogja vezetni.
 Sír a' sírókkal, nevet a' nevetőkkel az ember.
 Sírj te előbb, ha könyekre akarsz indítani engem,
 'S háborodott lelkem gyász sorsodat akkoron érzi
 Telephe. vagy Peleu, ha bohóul játszol előttem,
 Én vagy aluddogalok, vagy téged, gyáva, nevetlek.

A' bús orczához szomorú szavak illenek ; a' víg
 Képhez nyájasak, a' haragoshoz mordak, ijesztők ;
 A' melly, végre, komoly, komoly ígék illenek ahhoz.
 Mert a' természet maga elkészítget előre
 Mind a' jó mind a' bal sors érzésre minket.
 Ő vidít, haragít, búsít kétségben-esésig,
 Osztan mind ezeket nyilván kibeszélteti nyelvvel.
 Ha, miket a' Játszó mondott, hozzája nem illnek,
 A' lovagok 's gyalogok mind fognak rajta röhögni.

Kell tudnod, ki az, a' ki beszél, rab Dávus - e
 vagy Hős,
 Értés, okos vén ember szól - e, vagy egytűzes ifjú ;
 És, fő aszszony - e, vagy szorgalmas dajka beszélget ;
 Vándorló kalmár - e, paraszt szántó - e, ki játszik ;
 Colchistól - e vagy Aszszífiából származik ; és
 Melly város 's helység, 'Argos vagy Théba nevelte.

Vagy hírből írsz, vagy hihetőleg költsz: ha talámtán
 Akhillest ismét a' Játékszínre feladnád,
 Légyen büszke, serény, bátor, konok, és ki nem ismer
 Más törvényt, hanem azt, mellyet neki fegyvere hozhat.
 Médea légyen vad 's győzetlen, bánatos Ino,
 Ixion álnok, Io bolygó, kedvetlen Oresztes.
 Egy még nem hallott darabot ha kiadni 's személyt is
 Újonnan formálni merészlesz, légyen az olyan
 Végzetig, a' millyen kezdetkor volt, 's maga képét
 Tartsa meg. Új tárgyat formálni, 's tulajdonit annak
 Hozzá adni, nehéz. Iliásból jobb leszén írnod,
 Mint új és soha még nem hallott dolgokat adnod.
 A' köz tárgyt tehetéd magadévá, hogyha sem a' tárt
 'S hitvány Ciklusnál nem késel; sem pedig egy szót
 Más szóval mint hű tolmács felváltani nem fogsz;
 Sem, ~~melleszen követő vagy~~, szűk korlátba nem ugrol,
 A' mellyből azután téged vagy szégyen előbbre
 Lépni, vagy a' felvett munkád törvénye nem enged.

Nem kell kezdened úgy, mint rég a' Ciklusi Költő:
 Zengeni amaz híres hadat és Priámusnak elestét.
 E' hangos torkú mi nagyot fog mondani? A' hegy
 Vajlódik, 's egeret szűl majd, a' mellyre nevethetsz.
 Sokkal okosb ímezz, a' ki bohócl semmibe nem kezd:
 Músám, zengjed amaz férfit, ki, hogy elvesze Trója,

Sok helyeken forgott, sok népnek látta szokását,
 'S várasait. Lángból nem készül hozni ki füstöt,
 Sőt füstből lángot, 's úgy fog csuda dolgokat úgymint:
 Antifatest, Scillát, Ciklopszokat írni 's Karibdist;
 Sem Diomed haza térését nem kezdi halálán
 Méleagernek; sem vesztét a' Trójai várnak
 A' kettős tojaton. Siet a' történetet írni,
 'S mint valamint ismert tárgynak közepére ragadgya
 Elménket. Hamit illendően nem festhet, azonról
 Hallgat. Költ, igazat, hamisat kever össze, de bölcsen;
 'S így elején, közepén, végén munkája megegygyez.

Hallyad, mit kíván a' nép tőled velem egygyütt,
 Hogy, míg a' kárpit felhúzzatik, ülve maradjon,
 'S várjon amaz szóig: Tapsollyatok! Annakokáért
 Minden korbéli erkölcsöt kell jegyzened, és az
 Emberi természet más 's más indulatit, a' mint
 Évenként szoktak változni, figyelmesen írnod.

A' gyermek, ki beszélni tanult és járni; hasonló
 Társai közt örömet játszik, de haragra is indul
 Ok nélkül, 's elcsendesedik; kis üdö vártatva megéntlen
 Vátozik. A' serdült, és már nevelője kezéből
 Felszabadúlt Ifjú; paripákra, kutyákra, mezőre
 Vágy: mint gyenge viasz hajló a' roszra; ha fedded,

Durva, makacs, morog; orránál meszszebbre ki nem néz,
 Tékozló, dölyfös, heves; a' mit ölelve fogadt el,
 Fordúl, 's hirtelenül mellyétől vissza taszította.
 A' már meglett Férfi böcsös tisztségre törekszik,
 Gazdagság, hatalom neki legfőbb tárgya 's harátság;
 Minden tetteiben vigyáz, hogy kárba ne essék.
 A' koros Őszt sok baj környékezi; mert vagy örökké
 Gyűjt, és, a' nyomorúlt! megvonván félti magától
 A' miket öszvekapart, vagy mindenben hideg és rest;
 Mindent napról napra halaszt, kétségben - esőleg
 Él; irtózza jövődjét: panaszkodik, és mord;
 Azt az üdőt, mellyben gyermek vala, hápnya 's dicséri;
 A' fiatalságnak haragos feddője 's bírása.
 Sok jót hoznak, míg jönnek 's nevekednek az évek,
 Sok jót elvisznek, mikoron távoznak. Az éltet
 Úgy ne beszéltesd hát mint ifjút; 's férfi személyét
 A' gyermekre ne bíz. Vigyázz, és mindenik élet -
 Kornak azont, csak azont add, a' mi tulajdona néki.

A' Színen némely dolgok vagy végbe vitetnek
 Nyilván, vagy csak előmondatnak szóval. Erőtlenb
 A' fül mint a' szem szívet mozdítani. A' mit
 Szemléli a' sokaság, hamarább hiszi: még is az ollyast,
 A' mit rejtekben kell megcselekedni, ne tedd meg
 A' Színen. Szem elől végy el sokat: annakutánna

Egynémelly ékes szóló kibeszélheti nyilván.

Médea gyermekeit szem előtt ne gyötörje, kegyetlen
Atreus emberhúst főző fazekába ne rakjon.

Kádmus kígyóvá, fecskévé Prokne ne vállyék.

Nem hiszek ilyeneket, sőt megvetek undorodással,

Több ne legyen se kevésb ötnél a' Felvonat; úgy lel
A' Drámád kedvet 's kívántatik újra. Ne hozz fel
Istent Színre, hanemha nehéz baj kérne segédet
Tőle. Ha négy áll, a' negyedik csak néha beszélhet.

Egy Játészó tisztét tegye a' Kar férfi személyben:
A' fő részek közt olyan legyen éneke, millyen
A' tárgynak használ, és szépen véle megegygyez,
A' Jóknak kedvezzen, 's őket tartsa tanácscsal,
A' haragost, zordont igyekezzék tenni szelíddé
'S csendessé. Rövid asztal hasznát zengje 's dicsérje,
Úgy az igazságot, törvényt, és várasí békét;
Titkot tartson: az Isteneket megkérje, hogy a' bús
Szívet örültessék, a' büszkét gyászba borítsák.

A' Síp, melly mostan rézzel vagyon öszveszorítva,
'S trombitaként harsog, kisdéd vala 's vékony: azonban
A' Karnak használt; eleven szava 's hangja betölté
A' méglen nem igen tágas Színt, mellybe kevés nép

Jött ugyan ősze, de tisztességes, tiszta, szemérmes.
 Majd, mikor a' Győző elterjesztette hatalmát,
 'S a' várost sokkal meg bővítette, borozni
 Kezdett ünnepein, nem félvén semmit; az ének,
 S a' musikus Kar kelletinél szabadabbra fajúlt el.
 Mert hogyan is lehetett ottan mértékletes ízlés,
 A' hol dőre kapás dolgának utána vegyes volt
 A' haza jobb polgáraival 's a' városi néppel?
 Így kezdé mesterségét megtoldani tánczczal
 A' sípos, 's a' padlatokon sétálva ruháját
 Húzni. Ezen módon nyert a' kis Lant is erősebb,
 Mert több, szózatokat, 's a' Kar, melly hajdan előre
 Látó 's hasznos volt, hebehurgya beszédekét öntvén,
 Olly kéteessé lön, valamint a' delfusi bálvány.

Kit valamelly ~~szesz bak~~ hisztett vetekedni, hogy írja
 Trágyediát, ugyan Az kezdett a' Színre ruhátlan
 Faunusokat felhozni, 's maró tréfákat is űzni,
 A' nélkül hogy ezen nagyzó Játékot alázná;
 Tréfált tudnillik, hogy víg újsága marasztlná
 A' Nézőt, ki az áldozaton jól önte garatra,
 'S kész vala, mint részeg 's zabolátlan, akármi gonoszra,
 A' nevető 's nyelves Szatirus, ha teátromod ötlet
 Felveszi, minthogy már tréfákat is adni igyekszel,
 Illendőt játszék. Ki elébb Isten 's jeles ember

Képében látszott, 's fénylett bársonyban, aranyban,
Mostan pór 's alacsony csárdába beszélni ne mennyen.
Vagy, mikor a' földön nem akar ballagni, égek közt
A' felhőt 's levegőt botorúl ne kapossa kezével.

Rusnya 's zsinár mondásokat a' Trágyédia megvet;
Mint nemes aszszonyság ki parancsból ünnepi tánczát
Járja szemérmesen, úgy ő a' pajkos Szatirokkal
Csak keveset társalkodik, akkor is orcza - pirúlva.

Pízók! durva, paraszt, ocsmány természeti szókkal,
En, Szatirát írván, nem mernék élni; sem el nem

Hagyhatnám olly annyira a' Trágyédia színét,
Hogy ki ne láttatnék, a' Dávus szól-e 's az álnok
Pithia, a' ki Simót, neki hízelkedve, kifejte;

Vagy pedig a' Szílen, kis Bakkhos mestere 's őre.
Ismeretes tárgyat formálnék versre, 's hasonlót
Kezdene majd minden, de hókát fáradna hiába.

Olly nagy erő vagyona' rendben 's helyes öszverakásban.

A' mi közönséges, jut díszre, 's tekintetet érdeml.

Erdei Faunusod olly gyengén enyelegni ne merjen

Mint váras közepén született ifjacska, se mocskos

Szája goromba trufát ne bőföggjön; mert Nemes, Ősi

Patricius, 's gazdag Polgár ilyenre neheztel,

'S nem mindent, a' min borsóra, dióra szokott nép

Tapsol, hall örömet, vagy ítél jutalomra valónak.

Egy rövid, és hosszú szótag Jambustteszen, e' láb
 Gyors, 's ez okért Jambus-trimeternek mondatik, ámbár
 A' Jambus hatszor hangzik, 's mind végig egyenlő.
 Hogy lassúbb lévén fontosban hatna fülekbe,
 Nem rég két hosszú vers ízt fogadott fel, azokkal
 Olly jól osztozván, hogy másod helyre 's negyedre
 Just nékik nem adott: ritkán él Akczius ezzel
 'S Ennius is híres trimeter-verseknek adói;
 A' nagy terhű vers a' Költőt nyomja 's gyalázza,
 Hogy hamar írt 's restül, vagy nem tud verseket írni.
 A' rossz versezetet nem minden képes itélni;
 És mí Rómaiak sokszorta bocsánatot adtunk,
 Mellyre poétáink méltók nem voltak. Az okból
 Járjak - e hát 's írjak szabadon? noha gondolom aztat,
 Hogy ha hibát ejtek, minden megláttya 's miáttá
 Még sem félhetek a' feddéstől? Így ugyan ettől
 Ment maradok, de dicséreteket nem várhatok. Oh tí,
 Pízók! a' Görögök példányit szemre vegyétek,
 'S forgatgassátok jól éjjeli 's nappali kézzel.
 Úgy de atyáitok a' Plautus versének örültek,
 'S mind azt, mind a' tréfáit hirdetve csudálták;
 Úgy ván, jó szívből, nem örömmel mondom, eszetlen,
 És, ha talám én 's tí a' trágár tréfa beszédétől
 A' tisztességest tudgyuk különíteni 's ha tudgyuk
 A' jó vers hangját újjal kémlelni 's fülekkel.

Thespis volt, kinek a' Trágyédia kezdetit adgyák,
 Ő szekerekre rakott bépiszkolt társakat és vitt,
 A' kik előadnák 's zengnék Drámáit. Utána
 Eschilus a' díszesb álarczát lelte 's ruhát fel;
 Ez, kis Játékszínt deszkákból szerze, 's beszédét,
 A' melly fellengős hangú vala, mondta sarukban.
 Jött ezután a' régi Komédia, 's nagyra böcsülték
 Azt, de gonosz nyelvét méltó zabolára szorítván
 A' törvény, 's tiltván hogy senkit meg ne gyalázza,
 A' Kar megnémult, és rútúl hallgat azolta.

A' mi poétáink mindent próbára vetettek,
 'S nem kicsiny érdemek az, hogy bátoron a' görög Írók
 Lyomdokit elhagyván, a' fő 's köz rendbeli Színre
 Dolgoztak 's egyedül csak honnyosi tárgyakat adtak.
 Rómát hűssé, mint fegyvere tette, tehetné
 Nyelve, ha munkáját megjobbítgatni szeretné
 Minden versköltő; és késnék közre bocsátni.
 Tí, oh Pompilius vérségei! vessetek olyan
 Verset el, a' mellyet hamar írt Szerzője, 's ki sincsen
 A' tízszer lemetélt körömig tisztítva, simítva.

A' természeti ésszt 's ösztönt mivel Abdera Bölcsé
 A' kínzó reguláknál jobbnak tartya, 's poétát,
 Míglen egészséges, nem ezésszt Helikonra; sok el nem
 Vágja

Vágja szakállát, sem körmét; rejtekbe vonódik;
 Nem mosdik; mert úgy fog lenni belőle poeta,
 'S nyer szép hírt, ha fejét, melyet gyógyítani három
 Anticirák nem tudnának, soha meg nem akarja
 Tisztíttatni Licin barbéllyal. 'S én botor ember,
 Oh! ki mihent eljött kikelet, tisztúlok epémből;
 Jobb verset mint én nem költene senki. De semmi.
 Hát a' fenkönek tisztit most felveszem, a' melly
 A' vasat élessé teszi, bár maga metszeni nem jó.
 Megmondom, noha szándékom nincs írni poémát,
 A' Költő tisztit: honnan vegyen, a' mire néki
 Van szüksége; 's nevét mi segíti poétai hírre;
 Elmondom, mi helyes, mi nem; és melly jóra vezérli
 A' tudomány; 's neki melly nagy kárt szül az ostoba
 bolygás.

A' jó Íráshoz tudomány kell 's józan okosság,
 Erre neked kívánt segedelmet Szokrates adhat,
 És lelez gondolatid fejezésire szökat is osztán.
 A' ki tanulta, miket kívánhat tőle hazája,
 És miket a' jó társ; mint kell tisztelni szüléket,
 Testvért, vendéget; mint kell vigyázni Tanácsnak;
 Mit tegyen, a' ki Birói, 's ki Hadvezetői hatalmat
 Vett, azt adgya bizony mindenkinek, a' mire méltó.

A' Kőltőt eleven példákra parancsolom immár,
 'S emberi erkölcsök vizsgálására kiküldöm,
 Hogy vegyen a' természettől természeti szókat.
 Gyakran az olly Drámán a' mellyből sok nemes erkölcs
 Fénylik az emberi szív hasznára, ha kelleme nincs is.
 A' mesterségtől, 's nem tellyes czifra szavakkal,
 A' nép jobban kap, 's örömetebb rajta megindúl,
 Mint más szebben ugyan, de üres hangokkal tövöltőn.

A' Görögök, kiknek szép ést a' Músa 's kerekded
 Száját adott, nem egyébre hanem csak dücsre tekintnek.
 A' mi gyermekeink hosszas számokra fogatnak,
 És az egészt, (assist) száz részre felosztani tanulják.

Álbínus fia, mond: Öt lattól elveszek egygyet,
 Mennyi marad? Nosza mondd. Négy. Jól! te belőled üdövel
 Nem rossz gazda lehet; de ha hozzá egy latot adnék,
 Mennyi? Hat. A' pénz és nyereség rosdája ha egyszer
 A' szívet megfogta, hogyan vársz czedrus - olajra
 Méltó verseket, és Ciprus - ládába valókat?

A' Kőltő, mikor ír, a' hasznost nézze, vagy aztat,
 A' mi gyönyörködtet, vagy mind kettőnek arányzzon.
 Egyszersmind, úgy hogy gyönyörítsen verse 's tanítsaon.
 A' leczkéd ne legyen hosszú, hogy azonnal eszébe

Fogja tanítványod, 's híven megtartsa magában,
 (A' mi fölösleg sok, kifoly a' teli emlékezetből)
 A' gyönyörítő vers az igaztól messze ne járjon.
 Mind a' mit költesz, hogy más azt higgye, ne kívánd.
 Lámia a' megevett gyereket ki ne húzza hasából
 Mint elevent. Az öngy. Czéhbeliek, a' mi tanúlság
 Nélkül van, nem szenvedik; a' fő Rámnese ottan
 Távoznak, ha sanyar versek mondathak előttök.
 Minden szív és nyelv kész adni dicséretet annak,
 A' ki tudott hasznost édessel ögyíteni, 's a' ki
 Vidít, egyszersmind oktat könyvében. Az ilyen
 Munka szerez sok pénzt Sosinak; sőt tengeren által
 Kelvén Íróját híreszteli szerte világban.

Vannak botlások mellyekre behúnyni szemünket
 Illik; mert a' húr sem pendül mindaha, mint a'
 Kéz 's akarat kívánnya; magast ad néha, ha mély kell.
 A' nyíl sem leli meg mindig azt, a' mit ijesztett.
 A' melly versézetten több szépség fénylik, azont én
 Nem vetem el némelly motskáért, mellyet az Író
 Vagy gondatlan tett, vagy az emberi elme kerülni.
 Gyarlósága miatt el nem tud. Hát mi lesz ebből?
 Mint ki leírni szokott könyvet, 's mindenkoron egyben
 Vét, noha már meg volt intetve, bocsánatot a' jó
 Szívtől sem várhat; mint Hárzás, a' ki hibázgat

Szüntelen egy háron, méltó nevetésre: azonként,
 Én azt, a' ki sokat botlik, Kerilusnak itélem,
 És két, három jó versért kinevetve csudálom;
 'S én, ha vagy egyszer szemlélem szunnyadni Homérust,
 A' jámborra neheztelek és bosszszonhodom; ámbr
 A' hosszú munkát nem bűn álomnak is érné.

A' vers írott kép: közelebbről nézzed imeztet,
 'S jobban tetszik; amazt meszszebből, 's jobbnak alitod.
 Árnyékon kíván ez, amaz láttathi világon,
 'S a' hozzá értő embernek ítéleti ellen
 Bátor: emez tetszett, de csak egyszer; nézzed amaztat
 Ellenben tízszer, 's fog néked tetszeni tízszer.

Oh testvérid közt legüdösb! noha hallod atyádnak
 Szjából a' jót, 's magad is törsz arra magadtól,
 Halld a' mit mondok, 's tartsd aztat erősen eszedben.
 Némelly dolgokban ha közép helyt nyerhet az ember,
 Unig elég neki. A' törvényt kitanulta Jurista,
 És a' Prókátor, noha nem bir Meszszala pörgő
 'S ékes nyelvével, sem, mint Kaszcellius Aulus,
 Annyit nem tud, még is ugyan böcsősek; de középhelyt
 Tartani tilt Költőnek az ember, az isten, az oszlop.
 Mint bomlott hangú hegedű vígságos ebédnél,
 'S a' sűrű kenet, és a' Szárdusi mézbe kevert mák,

Mert ezenek nélkül lehetett jól enni, boszontó:
 Úgy a' vers, ámbár a' szív öröme találták
 Azt, ha magasságtól kezdett távozni kevéssé,
 Mély alacsonysághoz közelít, 's nem kedves előttünk.

Mars mezejénki nem ért fegyverhez, játszani nem mer.
 A' laptát, karikát, forgót az hajtya, ki érti;
 A' néző sokaság szabadon nevet a' buta játszón.
 Az, ki nem ért a' versekhez, mer költeni. Hogyne?
 'A' ki szabad, nemes, és olly nagy neki birtoka, mint kell,
 'S illik sorsához, 's még, a' ki böcsületes ember.
 A' mire kedvet, erőt nem akar neked adni Minerva
 'Nem fogsz ahhoz; okosságod 's eszed ebben igazgat.
 Még is majd hamit írandasz, hagyd, lássa ítélő
 Tarpa 's atyád, 's én is; tedd félre kilenczkorig, orthon
 Tartván kártyádat. Kitérölheted, a' mi ki nem jött:
 A' melly szó kiröpült, soha nem tud vissza röpülni.

A' vadság fiait, mind Ég küldötte tanító,
 Orfeus a' gyilkosságtól elvonta 's az undok
 Élettől; ez okért mondgyák, hogy tigris, oroszlány,
 'S más efféle dühös vadak általa kegyre hozattak,
 Amfion is Thébát kezdvén építeni lantolt
 Mint mondgyák, 's köveket mozdított, mellyeket édes
 Énekivel tetszése szerint helyeikre szorított.

Hajdan amaz Bölcsék tudtak választani magános
 És köz jószág közt, úgy isteni 's emberi jus közt;
 Elgátolták a' csapodár szerelemnek az útát:
 A' férjnek kötelességét szívére kötötték;
 Városokat raktak, törvényeket adtak. Ez által
 Nyertek tiszteletet 's szép hírt a' mennyei Költők,
 És a' versezetek. Jött két jeles elme, Homérus,
 'S Tirtens, a' ki hazájáért a' nemzeti lelket
 Élte feledtével bátran harczolni tanítá.
 Versekben szólott, ki jövőndőt monda, 's ki józan
 Erkölcsről ada leczkéket. Fejedelmi 's királyi
 Szívek előtt kedvet vers által leltek az Írók.
 A' Játék, melly a' hosszas munkának utána
 Tartatik, életadó örömet veszén a' Másáktól:
 Hát szegyen nélkül lásd őket 's laños Apollót.

A' természet vagy mesterség szüllyön-e Költőt,
 Azt kérdik sokan: Én a' jó 's szorgalmatos elmét,
 Minden mesterség nélkül, nem látom elégnek.
 Egymásnak, mint hű társak, segedelmire vannak.
 A' ki dicséretesen pályáját futni törekszik,
 Gyermekek létében már szenvedé, fárada, 's fázék,
 Óvta magát bortól, szerelemtől. A' ki üdövel
 Pithia Játékin sípot mert fújni, tanítvány
 Volt az előtt, és félelmek közt hallgata mestert.

Az sem elég, ha imígy szólsz: Én csuda verseket írok.
Légyen utolsón rüh; nekem rút hátra maradnom,
'S nyilván megvallnom, hogy azért buta bennem az elme,
Mert aztat nem iparkodtam kimivelni serényen.

Mint a' kótyavetyén doboló sokat öszvé kiáltoz:
Úgy ravasz embereket nyereségre magához idézget
Olyan versköltő, ki sokat szánt, vet 's arat, és ki
Pénzt usorára adott: ha kővér vacsorákat is adhat,
'S a' hitelét vesztette szegényt kétséges ügyéből,
Erte magát adván kezesül, kiségit: csudálnám,
Hogyha ezen boldog jól megválasztani tudná,
Kik legyenek hazugok, kik igaz szívbéli barátok.

A' kit ajándékkal meg akarsz tisztelni, vagy inkább
Már megtiszteltél, munkádat előtte ne olvasd,
Míg szíven az öröm repdes, mert egyre kiáltja:
Szépen, jól helyesen! Majd elhalaványodik, és majd
Édes harmatokat kezd csöppöngetni szeméből,
Majd nagyokat toppant lábával, majd szökik, ugrál.
A' pénzen fogadott Siratók temetéskor ezerszer
Többet lármáznak, 's többet cselekesznek azoknál,
A' kik igaz szívből eredett fájdalomkat érzik.
Így gyakrabban indulatokat mutat a' hamis ember,
Mint a' jó, ki nem orczátlan, nem csalfa dicsőítő.

Mondgák, a' nagy urak borral kísérteni szokták,
'S úgy ismerni meg Azt, kit társnak venni akarnak,
Halld: te, ha verseket írsz, vigyázz: a' róka perémű
Köntös alatt lappangó szív soha meg ne gyalázzon.

Quintilius, ha mit olvasnál neki. mondta: barátom,
Ezt 's ezt jobbítsd meg. Ha felelnél: többszöri próbát
Tettem már, de hiába; tehát törd össze, 's egészen
Verseidet, mellyek formátlanok, újra kohold ki.
Ha készebb volnál a' verset menteni mintsem
Megjobbítani, nem szólván rád hagyta, hogy immár
Ten magadat, 's a' mit csak van, kedvedre szeretnéd.

A' jó 's tudományokban szorgalmatos ember
Elvet türes verset, durvát kárhoztat, az íze
Vesztetten feketét húz, a' buja 's cifra beszédűt
Elnyesi, a' mi homályt szenved, fényt annak adattat;
Nem tûr el kétes mondást; feljegyzí, minek kell
Más meg más formát a' versben venni magára:
Lészen Arisztarkus: nem mondgya: barátomat ilyen
Kis hitvánságért megbántsam-e? Sőt bizony e' kis
Hitvánság igazán kárára fog esni, kit egyszer
Rútúl megjátszott a' hízelkedve dicserő.

Mint Azt, kit roz. röh kínoz, vagy sárga betegség,
Vagy megtévelyedott, és szenved Lúna dühétől:

Úgy a' megdörült Versköltőt messze kerülik
 A' Bölcsék, csak gyermekek üzik utána kaczagván
 Nagy vígyáztalanúl; ki midőn az egekre feszített
 Nyakkal jártában verset böfög; íme, lebotlik,
 És mint a' madarász, ki rigót les, kutba zuhan le,
 Vagy máslyukba; kiáltoz ugyan: Jaj! Honnyosim, engem
 Megszánván, jertek ki segíteni; de senki nem indul;
 Sőt ha találkoznék ki kötélnek neki nyujtana; kérdeném:
 Hogy tudod azt, nem kénye szerint ugrott-e le? 's azt is,
 Felszabadítását szívéből kéri-e, vagy nem?
 'S egy Szikulus Költőt említnék neki; halálát.
 Elmondom: hideg Empdokles, mivel isteni névre
 Vágyott, a' tüzes Etnának gyomrába beugrott.
 A' Vers szerzőnek legyen szabad ugrani, veszni.
 A' kit erővel akarsz életben hagyni, megölted.
 Nem most tett Ő így: ámbátor húzza fel őtet
 Egynémelly, ember soha nem leszeri; az van eszében,
 Hogy meghaltával nyerhessen nagy nevet és hírt.
 Nem tudhatni miért farag bily sok verseteket; a'tya
 Sírhalma vizelt-e, vagy undokságra bolondult
 Szent helyen; Ő dühös, az látszik, mint medve, ha zárát
 Által törte: tudóst elkerget messze 's tudatlant,
 Olvasván nyavalyás versét nekik a' fanyar Író;
 A' kit kézre kerít; meggyötri, valódi pióza,
 Míg teli nintsen alutt vérrel nem ereszti el a' bőrt.

Hor. I. Epist. XIII.

A' mint már sokszor 's bőven megmondtam, Asellia,
 E' bepecsélt Írást Augusztusnak fogod adni.
 Majd mikor Ő fris, víg leszén, 's elvégre ha kéri.
 A' hozzám buzgóbb indulatod el ne ragadgyon,
 Mert kis könyveimen gyűlölség állana boszszút.
 Lásd, ha talám kártyás butyorom nehezítne fölöttébb,
 Inkább vessd el azt, mint sem szilajúl neki dobjad,
 A' kinek adnod kell, 's igazán Asinusnak, apádtól
 Vett neveden, csúfságból hívjanak enrekutána.
 Járj meredek helyeken, vizeken, pocsolyákon erősen.
 Győztöd után, mihelyest oda mentél, így fogod a' terht
 Tartani, könyveimet ne talámtán hónap alatt vidd,
 Mint Pór a' bárányt viszi, mint a' részeges aszszony
 Pirhia gyapjas gombelyagát a' mellyet elorzott;
 Mint süvegecskéjét 's papucsát a' czéhbéli vendég.
 Mindennek, kit előleltél, ne beszéld ki hogy údad
 Nagy volt, 's izzadtál a' vers-málhának alatta,
 Melly a' Cézárnak szemein 's fülein gyönyör érzést
 Indíthat, ne beszéld, mondok, noha kéretel úntig.
 Menny szaporán: Isten hozzád: orrodra ne essél,
 Vigyázz: a' mi parancsot adék, megszegni ne merjed.

Hor. L. I. Epist XV.

Vála! Salernumban 's Veliában, millyen az ég, tél,
'S a' nép? Millyen az út oda? (mert a' Bájai fördőt
Músa nekem nem akarja javalni; hidegbe parancsol
Tél közepén; és így majdan rám Bája haragszik.
A' mirtus berkek 's kén-fördő, mellynek erője
A' görcsös köszvényt megfojtani tudgya inakban,
Hogy megvettetnek, méltán panaszolódik e' hely
A' betegekre, 's miáttok irígy bánatra fakadhat,
Kik fejeket 's hasokat Kluszium forrásira bizzák,
Vagy Gábist keresik, 's hideg ülte mezőkre sietnek.
Régi tanyám mellett el kell nekem is lovagolnom.
Há mégy? Nincs Kuma 's Bája felé járóm nekem, így szól
A' lovas, egyszersmind paripáját balra csavarja
Mérgében. Fékes szájában van füle lónak)
Mellyik hely gabonásb? Mit szoktanak inni Lakóik,
Kútvizet, avagy esőt? (Mert e' tájék bora nem kell.
Házamnál nem válogatók, 's eltűnök akármit;
Ellenben, mikorön tenger mellékre mentem,
Úri, szelíd bort kívánok, melly tőlem elűzzön
Gondot, melly felbuzdítottson jó kedvre 's reményre,
Melly bő szót adgyon, melly ifjává tegyen engem,
És még kedvessé valamelly Lúkánai szűznél)

Mellyik helységben van több nyúl, 's erdei disznó?
 Mellyik tengerben több hal, több osztriga, több borz?
 Mert látd, én onnan Phaeax módgyára kövéren,
 És jól, jól meghízottan háza jöni szeretnék.
 Írd meg mind ezeket, neked elhiszem, a' miket írtál.

Gazdag örökségét a' mint fellakta serényen
 Ménius, elkezdett tréfákból élni, csavargott,
 Járt, kelt; mert bizonyos jászolt nem tartá: ha korgott
 Béle, barát és ellenség mind egy vala néki;
 Csalfa gyalázatokat mindenkire költe: valóban
 Pusztító veszedelme, 's nyelvő örvénye piarcznak;
 Mind azt, a' mit nyert, éhes gyomrába temette.
 Ez, mikor elhagyták őt pajkos társai, 's mások,
 A' kik tattottak nyelvétől, meszsze kerűlték,
 Vagy semmit, vagy igen keveset nyere; hát maga főzött
 Annyi paczalt, 's hitván juhhúst vacsorára, hogy aztat
 Három medvék sem falhatták volna fel egyszer.
 'S ekkor, mint valamelly jobbító Bestius, a' gaz
 Tékozlók hasain nem sajnált volna tüzelni.
 Majd ha kövér prédára jutott, és azt is elette.
 Herkules úgy tartson, mond, én bölcseknek ítélem,
 Kik feleszik jószágaikat; mert nincs eme-húsnál
 Édesb, nincsen jobb húrosnál. Én teszek ekként;
 A' bátorságos 's kis sorcot fennyeen ajánlom

Szükségkor, 's úgy tetszik elég jól szenvedem aztat;
Ellenben, mihelyest jobbat vet előmbe szerencsém,
Mondom: Tí vagytok csak bölcsek 's boldogak, a' kik
Földekből 's gazdag majorokból gyűjtitek a' pénzt.

Hor. L. I. Epist XVII.

Ambár jól tudod azt, és érted Scéva magadtól,
Mint kell a' fő embereket tisztelni haszonnal;
Halld miket a' te tanítandó kisededke barátod
Mondand, mintha Vak, utat akarna mutatni tenéked;
'S lásd, ha talám valamit fog használhatni tanácsom.

Ha csendben nyúgodni szeretsz 's virradtig alunni,
Ha por bánt téged, 's kerekék zörgése felébreszt
'S lármás korcsma; Ferentínumba, javaslom, eredgy el.
Mert az öröm nemcsak nagy urak vendége, 's nem is volt
Annak sorsa gonosz, kinek élete, 's holta magános.
Ha tieidnek akarsz hasznót, ha te jobb falatokra
Vágysz, éh hassal mennyi a' Gazdag asztala mellé.

Ha meg elégednék babbal vagy akármilyen paréval
Árisztippus, Gazdagokat nem inalna. Ha tudna,
A' ki reám csúfot mond, társalkodni nagyokkal,
A' babot elvetné. Mellyik szava 's tette leginkább
Tetszik néked, mondd, vagy tőlem mint fiatalb halld,
Mért tessék Árisztippus szava jobbnak előttem,
Mert a' marni szokott Cinikust így tette le, mondgyák:

En ha bolond vagyok is, magamért vagyok; a' mi bizony
jobb,

Mint a' mit te mivelsz, köznép játéka! Királynak
Szolgállok; táplál, mint illik: 's ló viszen engem.
Ellenben te gyalog jársz: házról házra paraszthoz,
Holmi csekélységért könyörögvén néki, szegényke!
Ámbár mondogatod, hogy elélhetsz máa java nélkül.

Árisztippushoz minden szín 's állapot illett;
A' mi jelen volt, azt; noha jobban kapna, böcsülte.
A' kire két rétű posztóját a' sanyar inség
Adta, csudálni fogom, ha reá más köntös is illik.
Nem fog Amaz bársony dolmányt kívánni; akármit
Felveszen, és legtöbb ember közt járva személyét
Mind a' két sorsban nem rútúl tudgya viselni.
Ez, mint a' tüztől fél a' Miletusi drága
Mentétől; kész fagyni 's kihalni, ha vissza nem adnád
Posztóját. Add vissza hamar, 's hagyd élni bohóul.

A' ki sok és fényes dolgot teszen, a' ki mutathat
Polgár társainak nagy számú foglyokat: égig
Ért és Júpiterig ment fel. Nagy 's ritka dicséret
Annak is, a' ki magát kedvessé tette Nagyoknál.
Nem minden köthet ki Korinthus réviben. A' ki
Félt ne talám oda nem juthatna hajója be, veszteg

Út; ugy van. Hát, a' ki bement, nem volt-e derék fi ?
 Ez fél a' terhtől, mert sem kis lelke viselni
 Nem képes, sem teste; Amaz felfogja, 's kitűri.
 Tudnillik, vagy az erkölcsöt tartsd puszta 's hi szónak,
 Vagy valld meg, hogy okos 's bölcs módra cselekszik az
 olyan,
 A' ki dücső jutalom végett kész víni bajokkal.

Hallgasd el szükségidet Gazdagnak előtte,
 'S többet nyersz mint a' kérő. Más, módosan aztat
 Venni 's szemérmletesen, hamit ad; más, venni ragadva.
 Erre nagyon vigyázz, 's mint fő leczkére figyelmezz.
 Jegy ruha nélkül van húgom, kire 's édes anyámra
 Kis jövedelméből már nem győz költeni házam.
 Így szóló nyilván kijelenti 's kiáltja: kenyér kell:
 Adgyatok. Ezt hallván egy más énekleni kezdi:
 Egy darabot, kérlek, nekem is juttassatok abból.
 Úgy de, ha prédáját a' holló csendesen enne,
 Többet kapna: kevésb pör, irigység törne reája.

Brundusiumba vivén vagy Szurrentumba magával,
 A' rögs út, fagy, eső panaszos szót szádba ne adgyon
 Sem feltört ládád, sem elorzott pénzed előtte
 Sírní ne kisztessen: ne talám, illyekre fakadván,
 Kurva ravaszságát láttassál űzni, ki majdan
 Ello-

Ellopatott lánczát, majd gyöngyét szokta siratni:
'S így az igaz bánat 's kár sem fog lelni hitelre.
Mint kit az útközben meglátszott egyszer az álnok
Impostor, soha nem könyörül a' lába törötten,
Bár sírjon, 's a' szent Osirist lármázza tanúnak:
, Hidgyetek, oh! mert nem hazudok: köszívetek engem
Szánnyon meg, 's vigyetek haza! Hívd azt, a' ki nem
ismer,
A' rekedett torkú szomszédság vissza kiáltja.

Hor. L. II. S. I.

Horatius. Trebatius.

Vannak kik vélik, hogy az én Szatiráim epések,
'S nem tartnak módot; mások, hogy értetlen a' mit
Írtam: 's egy nap ezer verset készíteni lehetne
Olyant mint az enyim. Már mit tegyek, adszatanácsot.

Trebatius.

Szünnyél meg.

Horatius.

Soha míg élek, ne csinállyak-e verset?

Trebatius.

Azt mondom.

Horatius.

Nyomorún veszsze, ha szavadra nem állok;
Minthogy igen jónak lelem azt; de nem alhatom éjjel.

Trebatius.

Kiknek mély álmra vagyon szüksége, olajjal
Megkenvén magokat, háromszor az Albula hátán
Úszszanak át, estvére pedig, fekvésnek előtte,
Nedves tagjaikat borral mossák meg erősen.

Vagy, ha heved már annyira vitt, és verseket írnod
Kell, a' győzetlen Cézárnak tetteit írd meg;
Fáradtságodnak lészen sok haszna 's jutalma.

Horatius.

Ezt én kedves após! kész volnék tenni, de nincsen
Annyi tehetségem; nem képes akárki leírni
Tábori rendbe szedett 's iszonyú dárdákkal ijesztő
Nagy sereget, sem testbe törött fene láncsa hegyétől
Elhaldokló Gallusokat, vagy vérrel elöntött
Parthusnak sebeit, 's nyergéből földre lehulltát.

Trebatius.

Írd le tehát nagy, igaz lelkét: így írta le 's bölcsen,
Lucilius Scipiót.

Horatius.

Én eztet majd ha szerével
Megtehetem, nem hallgatom el; csak jókor eresztí
Flakkus az ő szavait Cézár házába 's fülébe:
Kit roszkor simogass, 's el fog lódítani magától.

Trebatius.

Ez jobb volna bizony, mint csípős verseket írni,
'S a' gaz Pontolabust mardosni, boszontai Nomentánt.

Horatius.

Mit cselekedgyek mást? Tánczol Mílónius, a' bor
Gőze fejébe mihent felment, 's egy gyertya világon

Keptőt lát. Kasztor lovakat szeret; Az, kivel egygyütt
 Törtki azon monyból, örömet ví, 's küszdik ököllel.
 Annyi sok a' vágyás, a' hány ezer emberek élnek.
 Én szókat szeretek bizonyos mértékre szorítani
 Luciliusként, a' kinck, én 's te, nyomába nem érünk.
 Ő vagy esett neki jól vagy nem jól, szüntelen írkált.
 Könyveiben, mellyek megbízott Hívei voltak
 Titkainak, nyilván megláthatod élete rendit,
 Mint fogadásból írt táblán, e' tisztes öregnek.
 Ezt követem, Lúkánus, Apullus-e, kétes az elmém,
 Mert mind a' két hely végén Vénúszia szánt, vet.
 E' nép (régí beszéd) az elűzött Számnes után nyert
 Itt szállást az okért hogy védő lenne, 's ne hagyna
 Lúkánust, sem Apullust Római földre rohanni.
 Mi ndazonáltal az én tollam hegye senkire nem fog
 Önkényén támadni, hanem hüvelyébe rekesztett
 Kardként védeni kész lészen: ki sem is vonom addig,
 A' míglen latrok nem bántanak. Oh atya, 's oh úr,
 Júpiter! adgyad emészsze meg azt a' rosda, 's ne ártson
 Senki nekem, nekem a' legszentebb béke fiának,
 Mert ha ki megbántand (de ne bántson senki, kiáltom;)
 Majd sír, majd az egész népnek csűf éneke lészen.
 Cervius Azt, kire megharagutt, tövénnnyel ijeszti:
 Kánidiát, mint Albuciust, dühe méreg adására
 Kiszti: pokolt várjon, ki pörét Túrínusnak elejbe

Vitte. Hogy, a' mi tehetségében van neki, minden
Ember azonnal ijeszt; 's hogy ezen fegyverre hatalmat
A' természet adott; ezt így értsed velem egygyütt:
Farkas foggal mar, bika szarvval szúr, mi hanemha
Belső ösztön ez? A' tékozló Scaeva kezére
Bizzad vén annyát. Nem fog neki véteni kézzel
A' jámbor, csuda tudnillik. Mint sem bika nem mar,
Sem farkas nem rug meg senkit. Majdan az agg nőt
Édes mézbe kevert mérges bürök elviszi sírba.
Hogy röviden szóllyak: Várjon bár csendes öregség,
Vagy té, Halál! röpdöss feketén szárnyalva körüllem;
Légyek dús, nyomorú, Rómában, vagy, ha szerencsém
Hozná, számkivetett külföldön messze hazántól;
Én ugyan irni fogok mindenkor akárhogyan élek.

Trebatius.

Oh gyermek! félek, hogy nem fogsz élni sokáig,
'S nagy Pátrónusidat tennen károdra boszontod.

Horatius.

Hogyhogy? Lúcilust, ki hasonló verseket írni
Kezdett, 's a' szép álorczáat, a' mellynek alatta
Rútság lappangott, bátran megkapta 's lehúzta,
Lélius, és ki magának igaz hírt szerze letörlött
Kárhágón, meggyűlölték - e, vagy áltak - e boszszút,
Hogy szatírás verssel megvoltak sértve Metellus,
És Lapus? Ő a' nép elsőire támada, 's osztán

A' népen gázolt czéhenként, mert tsak az érdem,
 És a' jámborság volt méltó böcsben előtte.
 Söt a' nagy Polgár, Scipió, és Lélius, a' kit
 Szíve szilígy bölcsnek mondat, mikoron haza térvén
 A' néptől szabadok voltak magokat kipihenni,
 Lúcilust vették társúl, 's vele nyájasan addig
 Játszottak, míg megfőtt káposztájok. Azonban,
 Ámbár Lúcius nálamnál főbb vala nemre,
 'S észre, de még is akárki legyen, maga majd az Irígység
 Kénytelen is vallást fog tenni, hogy én is azokkal
 Társalkodtam volt, kik fők voltak; 's ha fogával
 Megkap, rontya fogát mint kőn, és eltöri bennem
 Úgy vélném, ellent nem tartasz, Róma Tudósa.

Trebatius.

Nem; de mivel törvényt nem tudsz, hogy bajba ne essél,
 Intlek, jól vigyázz; mert a' törvény imez: A' ki
 Más ellen rossz verseket ír, megitéltetik.

Horatius.

Úgy van,

A' rossz vers-író: de ki jót ír, mellyet elolvas,
 'S helybe hagy a' Cézár is? 'S hát ki böcsületes ember
 Létire mást, ki gonosz, ki gyalázatos, ír le?

Trebatius.

Így a' tábla nevet 's eloszol; de pedig haza ballagsz.

T É L I L E V É L.

1813. Febr. 13d.

(Karvára.)

Egy hosszú levelet kedvem jött írni tehozzád,
 Ámbár ismeretes sok munkád 's gondod előttem,
 Mert a' Gazdának küszöbére sereglenek öszve
 Csak nem mindenféle bajok: hát még, ha becsúszott
 Egy rossz verafaragó, melly számra nevelkedik a' baj
 Illyen vendéggel, noha csak maga jött, 's vele könyve!
 Ezt én gondoltam; de, mivel régolta nem írtam,
 Kérdehetnéd, 's igazán: Mi fog abból lenni, ha hallgatsz,
 És, a' Másáktól magadat megvonva, szunyátán
 Élni akarsz? Sőt mondhatnád nagy jómrá: barátom,
 A' henyeség veszedelmes Szíren; meg ne szeressed;
 Sok fáradsággal keresett jószágokat elront;
 A' mi kivált méltó minden figyelemre, homályt vet
 A' jó névre, dűcső fényt, mert nagy Irígye, bemocskol.
 Íme tehát, a' mint mondottam, hosszasan írok,
 Hogy sokat olvashass, 's bizonyos légy állapotomról.

Még csak meszszeről volt nálunk híre, hogy a' Tél
 Útnak eredt: mindenki magát biztatta, 's kegyesnek

Vélte betérését. Én azt forgattam eszemben;
 A' mire készültem: majd (így gondoltam előre)
 Néha Horatiusunk könyvével töltöm üdömet;
 Néha pedig Tacitus, 's ennek szívbéli baráttya
 Plinius, és egyebek gerjesztik kedvre 's dologra
 Lankadt elmémet. Megcsalta reményemet a' Tél;
 Reitenetés dér, dúr, fagy, hó jött. Sok fá, kemencze,
 'S nagy tűz kellett már nem könyv. Ide Párduczom! a' vad
 Fergeteg ellen légy most fegyverem! És te, Benyóvszkim.
 Által' adott jóféle liqueur, tégy bátor erőddekl
 Engem bátorrá! Igazán megvallom, egyébként.
 Győzelem - kieszorút nehezen nyert volna poétád.
 Erre bizonyságúl szolgál a' tűzhelye mellett
 Költ és Dávidhoz küldött kis verse; *) mi tette
 Vígnak 's nagy szájú Hérósnak! láthatod abból.
 Most mikor oszlik hó, 's nem erősen fagy; sokan a' nyár
 Hévségét mérik; valamint (úgy szólanak) a' Tél
 Nagy volt, a' Nyár is forró fog lenni. Kemenczén
 Sül már a' Fácán, rotyog a' káposzta fazékban
 Minden tűz nélkül. Így fog lármázni Szakácsné,
 'S annál többet iszik. Karvát megmenti Hazánknak
 Istene. Vért is azon kártól ment légyen örökké!

Még egyszer. Ha, hasonló mértékű leszen a' nyár
 E' zordon téllél; hát a' Belgrádi Basának

Bő bngyogója tüzet 's lángot fog vetni magától;
 A' Duna 's Száva aligha leföcskendezhetik. Egjen!
 A' más várában borzas lófarka szakadgyon.
 Ném vetek itten még levelemnek véget akármir
 Hoszszasnak tartod. Nem mindaha száll meg Apollo
 Néha mosolygott már a' nap, 's kezdett meleggel
 Vigasztalni hideg mezeinket; 's íme! mi gyorsas,
 És vídám csevegések közt szaládott le hegyeinkről
 A' víz! mint tölték egymást a' víg habok ott, ott!
 Mint tusakodtak elő, meg elő! mert élni, szabadság,
 És öröm: ők eddig más durva világnak ígáját
 Szenvedték, 's magokat nem tudták lenni magokban.

Úgy a' házfödelek kezdnek tisztulni, lehányván
 Terheiket haragos zuhanással. Csak minap egy nagy
 Hóhalom a' szállásomról puffant le; ijedve
 Hallám, mert ágyú sem tud durrantni nagyobb;
 Ablakomon szörnyű sebet ejtett; egygyes csúszel
 Két három repedést az üveg táblára lövellett.
 Kár, de haszon nélkül minosen; fris szél (még jobbat
 Várna szobám) fris szél, gyakran morolva, köszönbe.
 A' Duna meggörbült, csüda! márványának alatta,
 És, ha csak öt-többes erő nem fogja emelni
 Hirtelenül, a' mit nem kíván Pest 's Buda; nyögjön
 Nyög még. A' természetnek van gondgya reája.

Majd , ha előszárnnyal Gergely gólyája , vagy a' jobb ,
 És örvendetesebb Benedek fecskéje : megújúl
 A' föld , 's a' rétnék füve ; most fél nőni 's kibújni.
 Várjuk el azt , kiseded Músám nagy gyámola , Kondé !
 Azt a' boldog tidőt békével várjuk el. A' Tél ,
 Tél , a' Nyár , Nyár : Mindenkör legyen ember az ember.

•) Nem messze tűzhelyemtől
 Ülén kezembe kaptam
 Kis Lantomat , 's tenéked ,
 Barátom ! énekeltem :
 Hiába fúlsz , komor Tél !
 Vígán leszek ma : bort , bort !
 A' mennyi cseppek , annyi
 Évek , de boldogabbak
 Mint ez , köszöntsenek ránk :
 Hazánkra , Dávidunkra ,
 Szép Vintre 's a' vidékre ;
 Sőt minden Ismerőkre ,
 Kik aztat érzik , a' mit
 Mí érezünk 's ohajtunk !

1812. Decemb. 30dik.

Gyerkényi

PYBER BENEDEKNEK

1813. Febr. 18dik.

Jó Hazafit tisztelt ekkéig Hunniá benned,
Pyber! most nagyot áld. Oh! hol? hol késel Egeknek
Fénye, te tündöklő Nap! Jer, 's űzd széllel ez éjnek
Sűrűjét, és hozz író - tollamra világot:
Úgy ébred fel egész lelkem, 's úgy gerjed öröme;
Mert a' Jóltévőt vígan kell áldani, zengni.

Hát már Virgilius, Rómának mennyei dísze,
Nem csak amaz téren, hol sásos Mincius elfoly,
Fújja furuglyáját, 's tündérként változik; egyszer
Titirus, és nagy Urát, Augusztust, tiszteli méltó
Hálával; másszor szerelemre, panaszra, haragra
Fellobbant Coridon', vagy más álképnek alatta,
Pásztori dalt mondván kedvelteti nemzeti nyelvét;
A' vad, irígy, szilaj erkölcsöt, nem durva tanító
Mester, gyengén fogja 's szelíd érzésre vezérli.
E' nagy jót, noha már a' Virti mezőkön egészen
Szittyai öltözetet vett fel, mint Híve hazánknak,
Most is közli velünk; mert nyelvünk kedves előtte:

Érzékeny, hajló mint szíved akarja: ha víg vagy,
Víg; ha szomor vagy, bús; ha kemény vagy,
rettenetes. Légy

Nyájas, kellemetes leszen: úgy fog hangzani rajta
Szép Amarillisnak neve, mint a' Római nyelven.

Pyber! adass koszorút Dávid sípjára, hogy aztat
Kodrus lássa, 's irigy bélit mérgében epeszsze.
Tégedet én, mert Kalliopém ígére segédet,
A' magyar Égnek öröm-palotáiba, hol tsak az érdem
Fog helyet, és fénylik mint csillag, vinni akarlak.

Nálad az Énéás Tiberistől a' Duna 's Zsitva
Áldott partjaihoz jutván, látta házi kegyelmet.
Látta nagy Árpádnak kardokra 's lovakra
Szült fiait, 's őket meg kezdte szeretni; beszédek
Tetszett neki, 's azonra szokott kis üdönek alatta.
Szárazon is, vízen is, mikoron bújdosni kiindúlt
Trójából, történt esetit több századok olta
Hallották Eleink; de vitéz létekre sem adtak
Annyi hűtelt, mennyit tőlök jó szíve reménylett;
Mert idegen nyelven szólott hozzájuk; azonban
Bal sorsát, a' mellyet igen szomorogva beszélt el,
Megszánták emlékezvén a' régi üdökre,
Mellyekben magok is, bújdosván szerte, hasonló

Inséget türtek; míg e' szép földre jutottak.

A' nyomorúságon csak azoknak szívek esik meg,

A' kiket érdeklét 'immár a' csalfa szerencse.

Melly nagy öröm. hát most nyelvünkön hallani részént

Öt, részént nagy Virgiliust, ki hazája nevéért

E' Hősnek történeteit versekbe szorítá.

Hasznos is e' Költés. Halld a' miket ő maga Didó
Kérésére beszél szomorún könyvezve. Ne csúfold

Azt, ki hazájának veszedelmét sírva beszél.

„Mí, mikor a' Görögök, több évek utána hiába

Víván, látszottak Tróját oda hagyni, letettük

A' fegyvert: kezdtünk gond nélkül élni; 's az eddig

Zárt kapukat kinyitottuk: jártunk nézni gyakorta

Egy fa lovat, melyet Pallásnak tiszteletére

A' ravasz ellenség építvén ott hagyá nálunk;

Mint feldomborodott hegyet álmélkodva tsudáltuk;

Majd, ki emezt, ki amazt, mondotta felöle: hasonlós

Lön, 's a' jó jelt sem magyaráztuk jóra. Királyunk,

Egynémellyt, kit egész városban senki nem ismert,

És ez okért méltán tartottunk tőle, kezünkben

Elvett, és szabadon, könyörülvén rajta, bocsátott.

E' Jövevénynek eszén járt, és hallgatta tanácsát:

A' nagy ló ha behúzzattatnék, Trója szerencsés

Lenne. Legott kezdénk falainkat törni; 's letörtük,

S víg énekszóval várunk közepére bevontuk
 A' vesztünkre csinált terhes lovat. Oh haza! hajdan
 Híres Trója, vitéz lelkek dajkája! Örültünk
 A' jeles ünnepnek mind estig; azonban az éj jött.
 Minden polgárok 's katonák álomba merültek.
 Ekkor azon Görögök, kiket a' ló potroha tartott:
 A' nagyon álmasodott 's részeg várasra rohantak.
 Tűz, láng már lobogott: kard harsoga, csattoga, vága,
 Lármázás, dühzaj veszedelmet hirdete, Vesztünk.“
 A' magyar Enéás felségesb hangon emelte
 Ezt fel, minden igaz Hazafit vigyázni tanítván.

Majd mikor a' Költő hadakat zeng trömbita 's dobszó
 Elrivadási között; mikor a' Mars menykövez, ordít,
 'S a' bátor lelkek, szabadon meghalni, vagy élni
 Elszánván magokat, villognak fegyvereikben:
 A' jó vér és szív, melly a' köz honynak ügyéért
 Verni 's mozogni szokott, a' szép példákra megindúl.
 Oh, mind ezt idegen nyelven bajos érzeni! szívünk,
 (Olly kényes!) csak anyánk ajakin lel mézet. Örömré.
 És méltó hálára fakadhat nemzeted, édes
 Pyberem! E' munkát te szerezted meg neki, szóval;
 Sőt, noha dúsgazdag nem vagy, költséggel is. Áldunk!
 És zengjük neked: üdvöz légy Áldotta Hazánknak!

Almási's Gödrei

SISKOVICS JÓSEF

Filos. Doctornak.

1813. Apr. 2od.

Azt a' nagy könyvet, mellyet számomra, szerettem
Helmecczim által, jó szíved küldött is, adott is,
Siskovics! e' kisded levelemmel (most nagyot írnom
Nincsen üdöm) szépen köszönöm. Már csak nem
az Áment

Elmondtam, mikor ím! a' Músa meginte: Nem illik,
Mondván, a' nagy ajándékot hálálni kevéssel;
Írj neki még többet; 's írj verseket; Ő, noha mélyebb
Tárgyakban forog, és lelkét készíti serényen
Szent hasznára hazájának; meg nem veti dolgos
Tolladnak vékony folyamit; sőt buzgó szíve kilobban;
'S a' mire már eddig tört e' szorgalmatos Ifjú,
Aztat még hevesebb kézzel felfogja, 's tetézi;
A' jó vég koronáz. E' mondást érti. Tudósítsd,
Hogy több szép lelkek vígan törekednek; Egerben

Többek közt, magyar Athénánk öröme Primóczi,
Most Thémis kedves fia, hű védője üdövel.

Így szólt, és eltűnt; én szent ígéit azonnal,
Hogy megküldhetném Teneked, táblámra felírtam.

H E L-

HELMECZI MIHÁLY

Filos. Doctornak.

1813. Maj. 8d.

Nem vágy sokra, de még is akar láttatni világtól
Músám olly csínban, melly néki böcsületet és dísz
Adhasson szem előtt. A' lyánkák' tetszeni szemnek
Kívánnak; ha szemérmletesen, nem vétnek, itélem.
Meggért hát Thaliám, hogy gondom lenne reája,
'S tőlem az ártatlant rút-rondán el ne bocsátnám.
Én téged kérlek, légy gondvjselője, barátom
Helmeczi! légy szennytól mentője, te, kit Berek és vad
Tigrisek is méltán hirdetnek, 's míg Buda mellett
Járni fog a' széles hátú Duna, 's míg Csepel, Árpád
Lakhelye, fenmaradand, nem szűnnek szólani rólad.
Ennyi sokat Thaliám, kisededke leányka, nem ígér,
Mert nagyokat nagyok ígérhetnek; néha megadgyák:
Mindazonáltal elég bátor megvallani nyilván,
Hogy jó szíve vagy, noha nem nagy az érdeme néki.

Majd (ha talám innen meszszebb tájakra kivinnék)
A' Tisza 's a' Bodrog mellett nem csalfa tanújok.
Lészen vigyázó szemeidnek; hát, ha vagy a' Sztrigy,
A' Szamos, a' Gyöngyös, vagy Rába folyóihoz érne!
Nem tartóztatlak. Vigyázz rá Argusi szemmel.

DRÉTA ANTALNAK.

Vix Tuae venit bona Dignitatis
Fama; vix sparsit (neque enim sileri
Fas erat) quid Te sit in urbe factum
Caesaris alti:

Laetior quosvis hilarare sensus
Coepit, et votis numerus Proborum
Vota conjungens, ter IO! sonabat
Voce serena.

Dum Viros notos meritis honorat
Regiae mentis favor, universos
Recreat, communiaque esse cunctis
Gaudia sancit.

Talibus cordi Patria est: nec illam
Ense districto metuunt tueri;
Nec Throno desunt bene præparato
Pectore cives.

Non ferit Tales coma prodeuntis
In Polo stellae, veluti cerebri
Vulgus insani; neque casus orbis
Territat anceps.

Vah, diu mundo dominata pestis,
Clade non una populos in omnes
Saeva! dum lucem, rude literarum,
Horruit aevum.

Tu, cui, multos alios secutus,
Annulum, Mitramque Pedumque, nec non
Et Crucem laetor data: verba prudens
Haec mea nosti.

Mentis humanae tenebras fugari
Quis neget sanus studiis Minervae?
Gnavus idcirco petis haec fovesque
Munera Coeli.

Vincet exemplum invidiam dierum,
Teque clarabit cineri superstes.
Tutus, Antoni! potes in futurum
Dicere: Vixi.

Nemescsóci

SZTOKAI ANTALNAK.

Mint a' gyenge gyepen fáradt embernek az álom,
 És, mint a' hűs víz szomjúsának nyári melegben,
 Édes: szintén olly édes nekem a' te poémád,
 Antal, boldog csillagzat szüleménye! De jersze,
 Sugd be fülembe, mi csint tettél, hogy nem lehet úznöd,
 A' mire választott 's felszentelt téged Apollo.
 Verböczt, ~~Kitonist~~ 's a' többit kell-e Tibullus,
 'S Násó helyett fel meg fel hánynod, vetned? Azokból
 A' zordon pöröket védned, vagy...? Csint te (hibázva
 Szóltam) nem tettél. Az egek végzése parancsol
 Mindennek: fusd hát pályádat, mellyre kiléptél.
 Majd, ha serénységed sok fundust szerz; ha tanácsát
 Flakkus bátyánknak megeléged: „Rem facias; rem;”
 A' zajos életnek szélvészit hagyd oda másnak,
 'S a' csendes Músák közt élly hasznára hazádnak.
 Addig is, a' mikoron jobb órád engedi, pengesd
 Lantodat, és ébreszd bennünk a' nemzeti lelket.

Kisfaludi

KISFALUDI SÁNDORNAK.

Sándor! igen későn jött el leveled; Te Novembert
Írtál abba, 's azont én Jánus végire láttam.

Már csak nem felháborodám mint a' Duna habja,
A' mikor azt Boreás megrúgja zavarja; de még sem
Annyira mint Te, kiben Balaton zajgása, ha kényed
Fordúl, szembejön. Így szólsz. Hallyadsza tanácsát
A' te barátodnak: Balatont, ha haragra felindúlt,
Látni ne menny; oh fuss el meszsziire tőle; barátom!
Mint a' tűzhányó Ethnától. Nem szabad a' rossz
Példán kapni. Midőn csendes valamint az alatt téj,
Akkor nézd, és nézd reggeltől kezdve napestig.
Így tesszen, a' ki imez dalt általam adta tenéked: *)

*) Hegy, völgy, mező már megpusztult,
Minden kincse földre lehullt:

Tavaszi után rövid nyár volt,
Ősz jött, szele most is sikolt.

Csak sikerüljön! nem gondolok

Vele; sőt vígan lantolok;

Annál, a' mit elragadott,

Sokkal, sokkal jobbat hagyott.

Kertemnek legszebb virága,

Emberi szív boldogsága,

A' Nefelejcs zölden áll még,

'S büszke tőle egész térség.

Zefír! vidd el ezt Klórisnak,

'S tűzd szegére hárfájának,

Mondván: Neked e' bokréta

~~Virít, Anfalunk~~ Angyala!

A' nyomtatásban esett botlásokat

így jobbitottuk meg

A' T h a l i á b a n:

- Pag. 18. v. 13. fia mond , olv. mondd
— 20. v. 14. Szjából, olv. Szájából
— 21. v. 17. mind Ég, olv. mint Ég
— 22. v. 6. Költők olv. Költők
— 24. v. 12. 's tudományokban olv. 's a' tudomá.
nyokban.
— 28. v. 14. kik tattottak olv. tartottak
— 38. az utolsó vers. de pedig olv. te pedig

A' P o e m á k b a n:

(1811.)

- Pag. 10. v. 14. subitat res olv. subitas in res
— 29. v. 1. másodszor aztat olv. másodszor is aztat
— 38. v. 4. beírts olv. beírta.
— 65. v. 13. számlálod - e olv. számlálod - e fel
— 76. v. 10. emlékezetnek olv. emlekezetnek
— 80. a' legutolsó vers: Tudnék meg olv. Tudnék még.

Elkészült a' nyomtatás Május 25d. 1813.

Österreichische Nationalbibliothek



Digitized by Google

